

3. Čs. jednotky bojující na Slovensku je třeba vybavit potřebným materiálem. Předložte proto požadavek ruského velení, aby začalo s dodáváním válečného materiálu na Slovensko, jak požadováno našim telegramem č. j. 205 taj. 3 odděl. 1944, aby mohly být vybaveny doplňky jednotek a nové jednotky nutným materiálem.

Kromě toho projednejte dodávání proviantu, pokud nebude možné jej opatřit na Slovensku, zdravotnického materiálu a 50 000 souprav výstroje podle objednávky zhotoveného. NT sboru třeba přesunout co nejdříve na osvobozené území.

gen. Ingr.

VHA Praha. SSSR, Čs. voj. mise v SSSR, 3/3/1/c. Depeše došlé, 1944, čís. 803—812/21. Záznam dešifrovanéj došlej depeše. Strojopisný přepis.

316

[1944, okolo 20. septembra. Londýn.]¹ — Intimát čs. MNO s politickou zprávou dr. P. Drtinu o výsledku porád čs. vládněj delegácie s činiteľmi moskovského vedenia KSČ o otázkach Slovenského národného povstania, o odchode vládněj delegácie na povstalecké územie, o zmene vlády a odchode prezidenta Beneša na Slovensko.

Příloha k čj. taj.-štáb, 2. odd. 1944.

Relace prezidentu republiky:

Němec žádá o předání celkové zprávy o dosavadním jednání s poslanci v Moskvě:

Provedl ihned po příjezdu instalaci poradního sboru, ve kterém byli vedle delegáta a jeho zástupce političtí poradci, Drtina, Nižborský a Polák, z Moskvy Píka, Gottwald, Kopecký a Šverma. Několika porad se účastnil také delegát Slovenské národní rady Šmidke. Tento sbor se scházel skoro denně, byly v něm diskutovány hlavně věci slovenské. Podařilo se hlavně docílit, že denně jsme

z 24. septembra 1944 navrhoval ponechat gen. Svobodu veliteľom sboru a podal návrhy k otázkam, ktorých sa týkal 1. a 2. odsek Ingrovych príkazov z 19. a 20. septembra. Píka navrhoval: „Po sloučení fronty sovětské s naší frontou ve středním Slovensku všechny čs. vojenské útvary na frontě podřídit veliteli I. armády gen. Viestovi (to je místní slovenské a partyzánské útvary, 1. čs. sbor a let. pluk), který bude operativně podléhat Vrchnímu velení R. A. resp. veliteli fronty. Takto sbor bude vyňat z přímé podřízenosti Vel. R. A.“ (VHA Praha. SSSR, Čs. voj. mise v SSSR, 3/3/1/c.) V materiálu čs. vojenskéj mise v SSSR je uložený aj nedatovaný odpis Ingrovej odpovědi: „Na depeši ZOE-092671-44: K návrhu úpravy podřízení čs. jednotek: Váš návrh odpovídá tomu, co jsem vám uložil projednati s ruským velením v depeši 722/3 taj. odd. odeslané... Proto souhlasím s podřízením 1. čs. sboru a let. pluku veliteli 1. armády a s operativním podřízením 1. armády ruskému velení. Náhradní pluk a školy podřizují náčelníku vojenskéj mise do doby, než budou přemístěny na území ČSR. V citované depeši jsem Vám uložil projednati i otázku zásobování pro Slovensko a dodání 50 000 souprav výstroje. Uspěšte jednání a hlaste o výsledku. Ingr.“ (Tamtiež, 5/9.) K tejto problematike viď ďalej dokument čís. 411 z 11. 10. 1944.

¹ Intimát Drtinovej zprávy nie je datovaný. Vzhľadom na údaj o účasti Slánskeho na porade („včera pak dostavil se do něj Slánský“) možno usudzovať, že bola koncipovaná 14. alebo 15. septembra (porov. Fierlingerovu depešu — dokument číslo 285). Pokladáme však za vylúčené, že by zpráva prišla do Londýna niekoľko dní pred 20. septembrom a že by prezident Beneš zodpovedal otázky týkajúce sa zmeny vlády a jeho odchodu na Slovensko s 5—6-dňovým oneskorením. (Porov. Benešovu odpoveď z 23. 9. 1944, dokument čís. 342.)

dostávali podrobnou zprávu všech partyzánských oddílů. Sbor provedl neformálně koordinaci vojen. partyz. zpravodajství. Toho před tím nebylo, alespoň ne v celém rozsahu. Včera pak dostal se do něj Slánský, který podal jako člen partyzánského štábu podrobnou informaci o partyz. akci na Slovensku. Šel tak daleko, že podal podle mapy přesné umístění, počty a velit. jednotlivých oddílů. (Zprávu jsme poslali pro vládu.) Duch této zprávy byl československý, ovšem z hlediska státního. Porady přispěly ke vytvoření otevřené a přátelské nálady na obou stranách. Zejména příznivě je všude vítán rada Hála. V důsledku toho Němec jednal s Kopeckým a Švermou o dalším postupu s ohledem potřeby zásahu na Slovensku. Oba mu shodně oznámili, že jsou na Slovensko pozváni a že také pojedou. Němec je upozornil, že jejich samostatná cesta na Slovensko by mohla zneklidnit odpůrce národní fronty a poskytnouti důvod ke značné nedůvěře. Žádal, aby s ohledem na rozhodnutí vlády o tom, že političtí členové delegace mají odejít na Slovensko ve své vlastnosti [?] politické, byl odjezd proveden současně. Při hledání formální základny bylo hovořeno o tom, zda by místo tří poslanců (Šverma, Kopecký a Slánský) nemohli být jmenováni polit. poradci, aby tak i navenek i domů bylo provedeno stmelení zahran. akce v Londýně i Moskvě.

Poslanci prohlásili, že společný odjezd na Slovensko by byl i z jejich hlediska lepší. V podrobných dalších hovorech, kterých se pak účastnil Šverma, Kopecký, Slánský a Valo, bylo na jejich žádost upuštěno od hovoru o tom, zda by měli být jmenováni všichni, nebo alespoň někdo z nich poradci. Všichni shodně potvrdili společný názor všech, že to by dalo důvod k útokům naprosto nežádoucím, prohlásili závazně, že jim po dosavadních zkušenostech vyhovuje sice neformální, ale otevřený způsob dosavadních společných porad.

Vyslovili přání, aby tak jako kdysi s Vámi, mohli i nyní projednati aktuální politické problémy. Mají za to, že je třeba ihned rozhodnouti, za jakých okolností má být vytvořena nová vláda. Soudí shodně, že osvobozením Slovenska nebo jeho větší části je dán předpoklad pro novou vládu.

Mají za to, že Vy máte ihned přijet na Slovensko, pravděpodobně do Žiliny, kde by Vám byl dán k dispozici zámek v okolí. Pak byste měl pověřit někoho sestavením vlády, a to tak, že by eventuelně až do osvobození Čech byla buď volná místa, anebo po osvobození Čech by byla vláda rekonstruována. Mají za to, že nyní po sovětské ofenzivě na Duklu bude třeba, aby vládní delegace šla tímto směrem.

Podle jejich mínění vládní delegát má představovat autoritu centrální vlády. Slovenská národní rada má se starati o nacionální otázky slovenské. Protože však uznávají námitky Němce, že jejich odjezd na Slovensko, osvobozené Slováci, by mohl zavdati důvod k nedůvěře, navrhují sami, aby jeden člen politické delegace (Hála) šel se Švermou a Slánským na toto území Slovenska a byl současně koordinačním bodem příští spolupráce vládního delegáta s Národní frontou. Němec toto řešení nedoporučuje, aby delegace nebyla rozdělována.

Za účelem probrání všech těchto věcí, které byly zatím heslovitě zmíněny, byla přijata zásada, že se na ní [?] budeme scházeti ve formaci: vládní delegát, političtí poradci, 4 poslanci a Drtina. Ten byl přímo navržen jimi. Němec měl z hovorů pocit veliké důvěry jich k Vám, opravdovou snahu dohodnout se ve všem a naprostou neústupnost ve věci slovenského národa.²

² V nedatovanom koncepte(?) zprávy pre Beneša, pravdepodobne z prvej polovice septembra, zhrnuje Drtina výsledky rozhovorov s činiteľmi moskovského vedenia KSC a uzatvára: „Poměr k Vám velmi srdečný. Jediná věc je předmětem stálých konfliktů: problém národnostní. Komunisté trvají se vši rozhodností na principu slovenského národa se všemi důsledky pro stát. Ve věčejší rozpravě s Kopeckým a Švermou vyslovovali tito obavy, aby nevhodným postupem z Londýna nebyl vytvořen předpoklad pro roztržku mezi partyzány a částí slovenského vojska a druhou částí slovenského vojska. Slovenský problém bude zatěžkávací zkouškou spolupráce s nimi. Žádný jiný. Ve všech druhých otázkách jsou pro dohodu až do krajnosti.“ (SÚA Praha, E 22-12-15/599-600. Strojopis, originál. Bez čísla a bližšieho označenia.)

Prosím proto o Vaše pokyny, protože ve věci nové vlády výslovně chtějí znát Váš názor. 537

Dratina.

SÚA Praha. E 22-12-15/596-598. Originál — odpis(?). Strojopisný priepis.

317

1944, september 20. [Londýn.] — Depeša predsedu čs. vlády msgre. J. Šrámka a ministra dr. H. Ripku predsedovi SNR dr. V. Šrobárovi so žiadosťou o informácie o zložení a funkcii Slovenskej národnej rady a so stanoviskom k vzťahu čs. vládných orgánov v Londýne a SNR, zaslaná rádiotelegraficky do Banskej Bystrice.

Vláda přijala s velikou radostí na vědomí, že jste se ustavili v Slov. Nár. Radu a upřímně Vám všem přeje všeho zduaru ve Vaší těžké a odpovědné práci. Dosud nám nejsou jasny některé věci, proto prosíme o zprávu:

1. Dosud ve všech veřejných projevech i vládních dekretch a výnosech mluvilo se o Nár. výborech. Rozumíme správně, domníváme-li se, že Slov. Národ. Radou, jak se nazýváte, máme rozumět Zemský národ. výbor slovenský? Byli bychom vám povděční, kdybyste přijali název Národního výboru, který už také zdomácněl v zemích českých.

2. Prosím sdělte, jaké úřady zřizujete. Máme za to, že zřizujete ty zemské úřady, kterých třeba pro organizaci správy na Slovensku.

3. Prosíme Vás, především z důvodů mezinárodních, abyste všude tam, kde je třeba formálního souhlasu presidenta nebo vlády, nebo formálního rozhodnutí presidenta nebo vlády, nehrozí-li škoda z prodlení, včas nás informovali, aby se ve všem postupovalo v duchu platné ústavy z roku 1920. Nyní velmi záleží na tom, aby se všude vědělo, že mezi vámi a námi je úplná shoda. Jen tak můžeme bezpečně a s úspěchem zajišťovat mezinárodní potřeby jak slovenské, tak i celé republiky.

4. Prosíme vás, sdělte nám všechna jména a složení Slov. Nár. Rady a jejího předsednictva.

Šrámek — Ripka.

SÚA Praha. PMR-L, sign. Slov. nár. rada. Odpis. Strojopisný priepis.